

ЗНАЙ!!!

ЩО ТАКЕ НАСИЛЬСТВО?

НАСИЛЬСТВО - це будь-які умисні дії однієї людини по відношенню до іншої, якщо ці дії порушують права й свободи людини, наносять їй фізичну, моральну чи психічну шкоду.

ЯКІ БУВАЮТЬ ВИДИ НАСИЛЬСТВА?

ФІЗИЧНЕ (штовхання, побиття, жбурляння різними предметами, спроба вбивства)

ПСИХОЛОГІЧНЕ (стеження, погрози, залякування, шантаж, приниження, ігнорування).

СЕКСУАЛЬНЕ(сексуальні домагання, образи, зґвалтування).

ЕКОНОМІЧНЕ (фінансовий контроль, обмеження, заборона працювати і вчитися, свідоме руйнування та пошкодження майна).

СІМЕЙНЕ (умисний фізичний, сексуальний, психологічний чи економічний вплив, примус з боку одного члена сім'ї у відношенні до іншого з метою контролю, залякування).

ЯКІ МОЖУТЬ БУТИ ПРИЧИНИ НАСИЛЬСТВА?

- Низька (завищена) самооцінка кривдника.
- Невміння вирішувати проблеми іншими методами.
  - Влада за всяку ціну(бажання домінувати).
    - Власний негативний досвід.
  - Психічні розлади та високий рівень агресії.
  - Вживання алкоголю, наркотичних речовин.

НЕ ЗАБУВАЙ...

Насильство – це неодноразова дія, а процес, що складається з циклів насильства, які тримаються на продовженні стосунків потерпілої та кривдника. Якщо насильство один раз з'явилося у стосунках, то є велика імовірність, що воно повториться, а інтенсивність його і ступінь жорстокості будуть зростати. Динаміка таких стосунків може бути проілюстрована так званою хвилею насильства.

ЗАХИСТИ СЕБЕ!!!

Людина, у результаті вчинення над нею насильницьких дій, відчуває страх, сором, біль, злість, безпорадність...

Якщо ти переживаєш такі емоції, то ти, імовірно, зазнаєш насильства...**Задумайся!**

Якщо ж такі емоції і почуття викликані твоїми словами чи діями, то ти сам вчиняєш насильство... **Зупинись!**

Якщо у своєму житті ти зіткнувся із насильством... **Пам'ятай**, що завжди є люди, які готові тобі допомогти. Це можуть бути твої друзі, батьки, класний керівник, психолог.

Якщо хтось із твоїх друзів зазнає насильства... **Порадь** йому звернутися за допомогою або повідом про це самотійно тим, кому ти довіряєш.

ПАМ'ЯТАЙ!!!

Ти маєш право перебувати в безпеці!

Ти маєш право на захист!

Що таке булінг?

Булінг (від англ. *to bull* — *переслідувати*) — це агресивна свідома поведінка однієї дитини (або групи) стосовно іншої, що супроводжується регулярним фізичним і психологічним тиском та є гострою проблемою сучасності. Дослідники зазначають, що булінг **відрізняється від сварки** між дітьми тим, що:

- він супроводжується реальним **фізичним чи психологічним насиллям**: жертву висміюють, залякують, б'ють, розповсюджують плітки, оприлюднюють особисту інформацію та фото в соціальних мережах;
- в ситуації завжди беруть участь **три сторони**: той, хто переслідує, той, кого переслідують, та ті, хто спостерігають;
- він **негативно впливає на всіх учасників**, на їхнє фізичне та психічне здоров'я;
- **може виникати спонтанно**, коли несподівано для себе дитина опиняється або в ситуації переслідування, або приєднується до переслідувача;
- він **може повторюватися** багато разів.

Яким буває булінг?

Цькування може мати різні форми:

- **Фізичний булінг** (штовхання, підніжки, бійки, стусани, нанесення тілесних ушкоджень).
- **Вербальне цькування** (обзивання чи глузування).
- **Булінг стосунків** (relational bullying) — явище соціального вигнання — коли дітей ігнорують, не допускають до ігор та вечірок, або вони стають жертвами чуток чи інших форм публічного приниження.
- **Кібербулінг** (приниження за допомогою Інтернету, мобільних телефонів та інших електронних гаджетів).

Кіберагресори створюють публікації, що принижують гідність жертв, відправляють їм повідомлення з погрозами, викладають фотографії і відео зі знуцаннями.

Інтернет додає булінгу **таких ознак**:

- **цілодобове втручання** в особисте життя (цькування не має часового чи географічного обмеження); необмеженість аудиторії;
- **блискавичність поширення** інформації;
- можливість **анонімного переслідування**.

Усі форми булінгу — фізичний, вербальний, кібер та стосунків — **мають тенденцію виникати одночасно**.

Чому діти булять?

Діти-агресори **не до кінця розуміють**, якої шкоди та страждань вони завдають. Булери вважають смішним знущання над слабшою дитиною. Отримуючи схвалення з боку друзів-спостерігачів, вони **відчувають себе сильними та «крутими»**.

Деякі діти булять, тому що **самі постраждали від насильства** (вдома, в спортивній секції, в іншій школі тощо). В таких випадках вони можуть зганяти свій біль через знущання й приниження слабших за себе.

До того ж, нападаючи на когось, вони **захищаються від цькування**. Іноді такі діти дуже імпульсивні й не можуть контролювати свій гнів. В таких випадках справа нерідко доходить до фізичного насильства.

Хто стає жертвою булінгу?

В групі ризику може опинитися будь-яка дитина, яка **вирізняється** із загального кола своїх однолітків. Дітей можуть цькувати за:

- **зовнішній вигляд** (підґрунтям для глузувань може стати занадто високий або занадто низький зріст, вага тіла, національність, фізичні обмеження);
- **успішність або неуспішність у навчанні**;
- **матеріальні** можливості;
- **особливості характеру**.

Крім того, жертвою булінгу може стати той, кому **складно спілкуватися** з однолітками, хто поводить себе відлюдкувато чи, навпаки, провокативно.

Варто зазначити, що **сором'язливі** та закриті до спілкування діти стають жертвами булінгу **в 2 рази частіше**.

Всі ці риси не обов'язково, але можуть призводити до цькування (зазвичай у школі чи в соціальних мережах).

До чого призводить булінг?

Особливість цькування в тому, що він негативно впливає на всіх учасників (жертв, агресорів та спостерігачів) та має **деструктивні наслідки** в їхньому майбутньому житті:

- Жертви **втрачають відчуття безпеки**, перебувають у стані **безпорадності та страху**, втрачають повагу до себе та інтерес до навчання. Булінг провокує **тривожні та депресивні розлади**, пригнічує імунітет, може призводити до **розладів харчової поведінки (анорексія, булімія) та виникнення суїцидальних думок**.
- За даними досліджень у **Фінляндії**, діти, які стали жертвою переслідувань, у 4 рази більш схильні до суїцидальних настроїв, ніж їхні однолітки, які не були об'єктами булінгу.
- **Агресори** частіше за інших потрапляють у ситуації, де проявляється насилля та порушуються закони, мають досвід **вживання алкоголю й наркотичних речовин**.
- **Спостерігачі** часто страждають від **відчуття безпорадності, етичного конфлікту**, схильні до депресивних станів чи перезбудження, намагаються менше відвідувати школу.

Дослідники стверджують, що навіть поодиноким випадком булінгу залишає **глибокий емоційний слід** у психіці дитини.

Як зрозуміти, що ваша дитина піддається булінгу?

Зверніть увагу на **дев'ять найпоширеніших ознак**:

1. В дитини **мало або взагалі немає друзів**, з якими вона проводить час.
2. **Боїться ходити до школи** або брати участь у заходах з однолітками (гуртки, спорт).
3. В дитини з'являються **зіпсовані речі**.
4. Вона **втрачає інтерес до навчання** або раптом починає погано вчитися.
5. Приходить додому сумна, похмура, **зі сльозами** (або ж такі ознаки з'являються після спілкування в соціальних мережах).
6. Постійно **відмовляється йти до школи**, посилаючись на головний біль, біль у животі, погане самопочуття.
7. **Має розлади сну** або часті погані сни.
8. **Втрачає апетит**, проявляє тривожність, страждає від низької самооцінки.
9. Дитина **наносить собі ушкодження**.

Якщо дитину шантажують у школі, вона **може почати просити додаткові гроші** на кишенькові витрати, щоб **відкупитися від агресора**.

Як запобігати булінгу?

Швидка та доречна реакція дорослих (батьків і вчителів) на ситуацію булінгу повертає дітям відчуття безпеки та захищеності, демонструє, що насилля не прийнятне. Саме тому, **якщо ви стали свідком булінгу**:

1. **Негайно втручайтеся** та зупиняйте насилля — булінг не можна ігнорувати.
2. **Зберігайте спокій** та будьте делікатними, не примушуйте дітей публічно говорити на важкі для них теми.
3. Займіть **нейтральну позицію** — обидві сторони конфлікту потребують допомоги, запропонуйте дітям самостійно вирішити конфлікт.
4. Поясніть, **які саме дії є булінгом і чому їх необхідно припинити**.
5. Уникайте в спілкуванні слів «жертва» чи «агресор» для **запобігання тавруванню й розподілу ролей**
6. **Повідомте керівництво навчального закладу** про ситуацію, що склалася, й вимагайте вжити заходів щодо припинення цькування.

У Європі в складних ситуаціях булінгу застосовують **механізм шкільної медіації**, коли спеціально підготовлений **педагог чи психолог**, який не має жодного стосунку до конфлікту, **модерує зустрічі між дітьми, їхніми батьками та вчителями**. Всі отримують право висловитися, поглянути на ситуацію з різних точок зору.

В Україні поступово теж запроваджують цю практику. В рамках кампанії **#СтопБулінг** Міністерство юстиції розробило інформаційні матеріали

з рекомендаціями для батьків, як діяти, коли їхня дитина постраждала від булінгу або ж сама стала булером.

Як допомогти дитині, якщо вона піддається булінгу?

Діти зазвичай соромляться говорити про те, що стали жертвами булінгу, й схильні звинувачувати себе. **Придивіться до поведінки та настрою своєї дитини.** Якщо ви помітили ознаки того, що вона стала жертвою булінгу:

- **Зберігайте спокій, будьте терплячими,** не потрібно тиснути на дитину.
- **Поговоріть з дитиною, дайте їй зрозуміти, що ви не звинувачуєте її в ситуації,** що склалася, готові вислухати й допомогти .
- **Запитайте, яка допомога може знадобитися дитині, запропонуйте свій варіант вирішення ситуації.** Це допоможе розробити спільну стратегію змін.
- **Поясніть дитині, до кого вона може звернутися у випадку цькування** (психолог, вчителі, керівництво школи, старші учні, батьки інших дітей, охорона).
- **Повідомте керівництво навчального закладу про ситуацію,** що склалася, й вимагайте належного її врегулювання.
- **Підтримайте свою дитину в налагодженні стосунків з однолітками** та підготуйте її до того, що вирішення проблеми булінгу може зайняти деякий час.
- У випадку, якщо вирішити ситуацію на рівні школи не вдається, **повідомте поліцію.** Захистіть свою дитину від цькування!

«Для батьків дуже важливо вміти попередити або належним чином відреагувати на булінг, з яким стикаються їхні діти. Вони мають бути уважними, спілкуватися та підтримувати своїх дітей», — підкреслює Джованна Барберіс, голова Представництва ЮНІСЕФ в Україні.

Як допомогти дитині, якщо вона виявилася агресором?

Дитині, яка булить інших, увага та допомога потрібна не менше, ніж тій, яка страждає від булінгу:

- **Відверто поговоріть з дитиною** про те, що відбувається, з'ясуйте мотивацію її поведінки.
- **Уважно вислухайте дитину**, з повагою поставтеся до її слів.
- Поясніть дитині, що її дії можуть бути визнані насильством, за вчинення якого **настає відповідальність**.
- **Чітко і наполегливо попросіть дитину припинити таку поведінку**, але не погрожуйте обмеженнями й покараннями.
- **Порадьтеся зі шкільним чи дитячим психологом**. Адже агресивна поведінка та прояви насильства можуть вказувати на емоційні проблеми вашої дитини та розлади поведінки.

Пам'ятайте, дитина-агресор не зміниться відразу. Це тривалий процес, який потребує витримки й терпіння.

Штрафи за цькування у школі

За фізичне або моральне насильство, а також агресію в будь-якій формі загрожуватиме **штраф—від 40 до 850 грн.** Цю суму виплачуватимуть батьки кривдника, якщо він ще не може відповідати перед законом.

За нанесення кривди особливої жорстокості відносно неповнолітнього будуть стягувати кошти в розмірі **від 1700 до 3400 грн.**

У разі доведення булінгу, кривдник муситиме сплатити штраф від 50 до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (у 2018 році це **від 850 до 1700 грн**) або виконувати **громадські роботи протягом 20-40 годин.**

Якщо ж **булінг вчиняється групою осіб або повторно протягом року,** то кривдник/-и сплачуватимуть від 100 до 200 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (**від 1700 до 3400 грн**) або виконуватиме/-уть **громадські роботи протягом 40-60 годин.**

Якщо булінг вчиняє неповнолітня (до 18 років) або малолітня (до 14 років) особа, то за неї платитимуть штраф і виконуватимуть громадські роботи батьки або особи, які їх замінюють.

Також керівник школи муситиме заплатити штраф, **якщо не повідомить поліції про випадки цькування когось з учнів**. А саме це коштуватиме від 50 до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (**від 850 до 1700 грн** станом на 2018 рік) або ж виконати **виправні роботи строком до одного місяця з відрахуванням до 20% заробітку**.